

मगर खामला डाता मुक्तक संग्रह

जिन्दगीला यम

(जिन्दगीको छाटो)

टंकबहादुर भाँक्रीमगर (समीप बैरागी)

पलिन्य
नेपाल मगर लेखक संघ
जिल्ला समिति, रोल्पा

चरैसिव

कृति	: मगर खामला डाता मुक्तक संग्रह "जिन्दगीला यम" (जिन्दगीको बाटो)
सर्न्य	: टंकबहादुर भाँक्रीमगर (समीप बैरागी)
पलिन्य	: नेपाल मगर लेखक संघ, रोल्पा
पार हक	: सन्या-त ज़
ISBN	: 978-9937-2-9548-2
पलिउ मिति	: २०७२ बैसाख, २४
प्रति	: ५०११-
कम्प्युटर, सेटिङ सन सम्पादन	: जे.आर. मगर 'हिमाल'
कभर डिजाइन	: उदय जि.एम.
मिंला ए	: रू ८०१-
संस्थाला ए	: रू २००१-
छापिन्य	: भ्याली अफसेट लिंक प्रा. लि. धापासी, काठमाडौं
दूरभाषा:	: ००९७७-१-४३८२५०३, मो. ९८४९६९७५९६

सिदे बान्या स्वर्गीय डा-बाजु जुनै भाँक्रीमगर सन डा-भाई
सन्तोष भाँक्रीमगर नि यान्सम्भनात श्रद्धाला तगोम्फा
वै चरैदे, मगर खाम पाङ्ग्या पार मगररालै
"जिन्दगीला यम" मुक्तक
संग्रह समर्पण डादुङ्या ।

नेपाल मगर लेखक संघ

जिल्ला समिति, रोल्पा

प.स. : २०७१/०७२

च.नं. :

मिति : २०७२/०१/२७

पलिन्या ए रौ

आउ नेपाल मगर लेखक संघ रोल्पा, मगर पाङ, वैरन पैरन सन साहित्यलाई सृजने, उथैने, जोगैन्या सन सबान्य जुडनी ताउ तबो मगर मात्रभाषी साहित्यिक संस्था चि । आल मगर खाम पाङनी कलम सदे साहित्य सृजने मिर दुब्सीउ तार । आउ संघ वताउकाईज मगर खामनी कथा, कविता, गीत, गजल स्याउका यामी दुखुम सुखुम सन गेमी मगर संस्कार संस्कृतिलै बचैन्य लागिता लेख सदे छापिउ पान्य सारो भ्रष्टार यासरो रो लै किताब पलिदान्या यन दादे हुज्या । इतौ यनए मगर खामनी कलम सने छोर्या लुजारालै याजङ्गर आइदान्य ले हैलिन्या होकाई मेमी मगर खाम पाङ घेउ तादे पारदे बान्या ले हैलिन्या गेमी रो लिज्या ।

आउ संघनी आरखासम इतौ किताब छ गोता पलिदे लेर आउपाला सातौं पोल मिरूल ५, दाईपोला आर्ख साउदी अरब ल लिन्या टंकबहादुर भौंकीमगर (समीप बैरागी) ए मगर खामनी मुक्तकर सदे "जिन्दगीला यम" हैलिन्या किताब गेलै पुलैन्या यन यादेनैसिव । आउ किताब छापिन्य यन वयासिउ नी मुक्तककार बैरागीलै स्याबास लिज्या । आउ मगर खामला पारनी डाता मुक्तक संग्रह वताउनी आउ "जिन्दगीला यम" ऐतिहासिक तान्या ले हैलिन्या रो खमैदे डानैय । आउ किताब छापिन्या बेलाक लाक रिल चम भुईचालो हुव का हुव दादे छेए छेए पलिसिउ लिज्या । आउ किताब टाइप सेटिङ सन छापिन्या बेलाक कोईयाल माबुभिसिन्य, गल्लीर वताकिन माफ यानेजेले लिन्या विश्वास दादे डानैय ।

अध्यक्ष

जिवनप्रवेश रोकामगर

नेपाल मगर लेखक संघ जिल्ला समिति
रोल्पा

जिन्दगीला यम खर्क ज माखेम

-प्रेमप्रकाश मायालु

खास ल हैवार्क जीन्दगी ज तबो यम चि । कदाकी जर्मिसिउकाम मासियासम्म ज बाउका बाउ लेन्या ताए । तर जति बानी पनि नो यम खर्क ज माखेए । खालि बाज्याक सजिलो मात्रा मातादे अष्ट्यारो पनि रान्या रौ ताए । फेरि जिन्दगी खाबेलाक एताउ ? खाबेलाक खेताउ तादे ज डादे बाए । मि मिए सुन्चीसिउ स्याउ जिन्दगीके काङकालो पनि माताए । बरू जिन्दगीलाई खासम्म दुविदे बुभिन्या वान्या त चि फरक परिन्या रौ याता । आल जिन्दगीके जोय पनि बितैज्याउ । तर मिय मिलो लागि त मात्रा मातादे अरूराय पनि रडदे हेताउ ज बितैन्या स्याउ जिन्दगी भने कम मिराए मात्रा बितैर । पक्का पनि हेताउ जिन्दगी तबो भ्रष्टाए मात्रा बितैदुउ । नोलो उदाहरण आउ बेलाक मिरूल-५, रोल्पाला समिप बैरागीलाई रोयो दुसी । कदाकि जिमला मि, नाङखार नाम सोनो मिलो देशलाई ज रादे विदेश ल जिन्दगी बितैन्या बाध्यता ओतानि मनि जिन्दगीलो चाउ यम सतन्ज्याउ समिपए बैरागीए ओसतन्ज्याउ आउ यम ल बान्या याता भने पक्का मनि जिन्दगी सुन्चीसिउ स्याउ सजिलो अवश्य ज ताए । आल जिन्दगीलाई दुख स डाबितै वान्याके काङका चि लेके द ? दुसिउ भरिके सजिलो स जिन्दगी डाबितै वान्या युड जोलो पनि ताए ज । बैरागीलो आउ भन्दा डादे नेपाली पाङला गजलसङ्ग्रह पनि छापिसिदे बाहिर रादे ले । 'जीन्दगीला यम' मुक्तकसङ्ग्रह बैरागीलो तेन्ना ओपोस्तक चि । मुक्तक विधालो रौ दाक संस्कृत साहित्य ल आछिम भन्दा करिब १२ सय बर्ष डादे मुक्तकलो उत्पति ओताउ मानिसी । होकाम मात्रा हिन्दी सोनो नेपाली साहित्य ल मुक्तक विधा ओराउ मानिसी । आबो आउ बेलाक समिप बैरागी स बोलोड-बोलोड गोवाके होई तखेब..... ।

आफ्नो मिर टाढा ताकेर आछिम ।

आधा यम ल रादे बाकेर आछिम ।

बिश्वास दान्या गल्ली चि उलिउ,

बनै माचाउ यम ल जाकेर आछिम ।

आफ्नो मि जोलाई मनि प्यारो ताए । जति टाढा यातानी पनि सोनो आधा यम ल मिलाई रादे यानानी पनि आफ्नो मिलाई खर्क ज मामेसी । फेरि समय काङकालो ओव्यक्तिगत पनि माङक चि, मिए हैवार्सिउ स्याउ मात्रा

तान्या । समयलो कारणय ज़ विश्वास दासिउ मिए पनि खाभ्लाक मिलाई अण्ठयारो ल पारोयो । तर पनि अण्ठयारो ल परिन्या बितिकै जिन्दगी ज़ याखेम्दु वारो मापरी । कदाकि जिन्दगी यादोउ अण्ठयारो भन्दा जामाज़ा होसैका पनि चि ।

**मगरभरि तबो माला त गांसिउ परिए ।
सेर लुजा पार ज़ तखेप्ट ताकिउ परिए ।
परम्पराला संस्कार संस्कृति जोगैन्या,
गाउँ शहरनिकाई आबो जागिउ परिए ।**

सदे ज़ मगरराई आकासम्मला इतिहास ल घेउ-घेउ भूमिकाके रिसिदे ज़ नैर । खालि याबाथड-याबाथड तादे याज़ भूमिका यारिसीर । अरूरा भन्दा रोत्त माकेदुन्या कारण पनि आउ ज़ रन्ज्या । हैजैदे आबो भने बाथड-बाथड माडक, तजुत तादे मात्रा च्याडसिउ परिज़्या । स्यान्तै तखेप्ट याच्याडसिसी भने याज़ सुन्चीसिउ यन पुरा ता । हो मात्रा मातादे गे-भाषा, गे-संस्कृति सोनो गे-साहित्यलाई अफ़ चाउ 'जैदे गेलाडद' ।

**सम्भौता ल याबाखिन् चाउ तान्या ।
कल भगरा याराखिन् चाउ तान्या ।
मिमि खपसिदे खर्क शान्ती हुकेदा,
मिलिदे तबो याताखिन् चाउ तान्या ।**

आउ बेलाक नेपालला नेताराए सम्भौता, सहमति स्याउ शब्दरलाई यापाड ल खुब मिसैज्यार । तर पाडन्या सोनो व्यवहार ल सतन्या यादोउ रोके नम सोनो नाम बराबर चि ताए । जनताराए यालागि त वार्दे चुनाव ज्याडदे कुर्ची त चुडसिन्या याज़ नेताराए या'यन माडक । खालि कुर्चीलो लागि त नेताराए कल भगरा मात्रा दोज़्यार । नेताराए एताउ याबानी रादे मिलिदे तबो याताखिन् पक्का पनि शान्ती यारा हो । चाउ तान्या याले हो । देश ल संविधान याससी हो, वान्या बैरागीलो ओइच्छा लिज़्या । आर्क नेपालला जनताराए याइच्छा पनि आउ ज़ ।

**तडदे तडदे फकिदे यन माचलिए ।
जुमुजा रो त भकिदे यन माचलिए ।
पार मिलिदे चि बाउ परिय थैचुके,
कोबाज्याड चकिदे यन माचलिय ।**

आल तबो जिम मात्रा मातादे गाउँ चलैन्या लागि त पनि स्यान्तैलो बिचार तबो ताउ परी । देश चलैन्या लागि त के भन ज तबो मातादे यन ज़ माचली । जोस्याउ यनलाई पनि पुरा जैन्या लागि त तडदे-तडदे फकिदे सो

मिमि भकिदे यन ज़ माले । बरू कोबाज्याड चकिन्या भन्दा मिलिदे बाउ परी, वान्या शन्देश सरोत्ता मुक्तकनि समिपए सेन्तैलाई खुलुज्याउर । मामिलिदे आर्क कदि ल ज़ यन माले ।

**पसिना हुज्या खलखल ।
सम्भना हुज्या भलभल ।
कैलिन्या कताड वान्या,
परिदे डाले डा अलमल ।**

आहा ! आउ मुक्तकलाई अनुकरणात्मक शब्दलो प्रयोगय खादड डोमो जैदेनोयो । आउ मुक्तकलाई सके त कार्यक्रमला मिराए याबीच ल सथैन्या याता भने वाह वाह स ताली दोयो । आफ्नो मि सोनो आफ्नो देशकाम टाढा लिज़्याउ मिराए यालागि त पसिना सोनो सम्भना के नय स्याउ ज़ ताए । पसिना मासतेदे कदी चि दैसी द ? सम्भना ज़ मालेखे भने जिन्दगी पनि कैजैदे चलि द ? खलखल पसिनाए सोनो आफ्नो मिराय भलभल यासम्भनाए ज़ अलमल ताज़्याउ जिन्दगीलाई बाँचिन्या सजिलो जोयो । विदेश ल जीवन बाँचिज़्याउ मिराए या'जीवन चलैन्या उपाय आउ बाहेक अरू कदीले द ? समिप बैरागीए पनि रोत्ता मुक्तकनिकाई ओयुडला रो सोनो विदेशला जीवन बितैज़्याउ मिराए यायुडला रो बाहिर त रैन्या प्रयास दोज़्याउ ।

**गरिबलाई लुटिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।
दुःखीलै घुटिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।
गारो ताके आउ शहरल मि बाँचिन्या,
जनतालै भुटिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।**

नेपाललो घेउ शहर काठमाण्डौं सायद नेतालाई वाहेक जनतालाई चाउ तान्या के रो ज़ मारा । कदाकि विकास काम रैदे सुविधा'र पनि काठमाडौं भन्दा रोल्पा रूकुम ल लेन्या रो ज़ माताए । आज्यो जनतारलाई भुटिन्या, आछिम गरिबरलाई लुटिन्या सोनो प्राति दुःखी नाङ्गारलाई घुटिन्या पनि काठमाडौं ज़ । हैजेदे भुप्रा, छाप्रा ल लिज़्याउ जनताराए याप्रतिनिधि पात्र समीप बैरागीए काठमाण्डौंलाई माचाउ मानिज़्याउ । सदे ज़ आउ बेलाक काठमाडौंलाई चाउ मानिन्याके काडका चि लेद ? नेमलो सोमलो नेता'र बाहेक ।

**आल माचाउ जबाक थैन्या ताज़्या आमै ।
काय ओमादउ दुःख दैन्या ताज़्या आमै ।
कता जैन्यादा बाध्यताय लिउ परिज़्या,
गिलो युडलै कठोर जैन्या ताज़्या आमै ।**

दुःख सोनो अष्टयारो बेलाक भगवानलाई सम्भिन्या ताए वार । फेरि भगवान यादोउ ज़ आमा ची । आफ्नो देश स्याउ अर्कालो ओदेश माता । अर्कालो ओदेश ल के अर्कालो ओआदेश पालना जोयो परिय । अर्कालो ओनोकर मात्रा मातादे जोस्याउ अरै'र हेताउ ज़ दाउ परिए । जोस्याउ जबाक पनि थैन्या ताए । खर्क ज़ मासुन्चीसिउ दुःख दैन्या ताए । तर पनि बाध्यताए युङलाई कठोर जोयो परिए । विदेशला तान्या दुःखरलाई बैरागीए ओयुङ ओयुङलाम पाङ्दे ओआमालाई हैदोऽयाउ । कदाकि दुःख समस्याला रो'र आमालाई हैदान्या याता भने ज़ युङ जामाजा हल्का ताए ।

नाटक दादे ज़ रङ्गैसङ्कु नौए ।

ताई-ताई लिदे फङ्गैसङ्कु नौए ।

कपटी उलिउ बलेद जइ मि छ्याकु,

माचाउ यन याल बङ्गैसङ्कु नौए ।

बैरागीय जामाजा डादेडा टखेफ्का समयलाई सुन्चीदे पछुतो पनि मानिऽयाउ । कदाकि धापा बैस त खेटाउ-खेटाउ नैयरा स पनि बासीए । जिन्दगीलाई पनि कदी स्याउ ज़ माङ्गसिसी । हैजैदे बैरागीए नयरा स बादे युङए जो सुचिउ हो दादे बासिउ माचाउ यनलाई सम्भिन्याउ आजकाल विदेश ल । मिलाई चाउ यम ल बैन्या माबैन्या लके तबो नय त पनि भर परिए । तर बैरागीलाई ओनयराई चाउ भन्दा माचाउ यम ल ज़ याबोयो पछुतो लिऽया । रोत्ता मुक्तकनि मुक्तकारए ओनयरलाई गुनासो दुऽयाउ ।

देशए लागि डादे बान्यालै सलाम ले ।

चाङ्गु मेल फाल जान्यालै सलाम ले ।

माछेदे छाती तर्त दर्जनौ गोली थाङ्गुदे,

जिन्दगीय आहुति यान्यालै सलाम ले ।

जो जोङ ओलेनि पनि आफ्नो देश भन्दा प्यारो चिज अरू कदि ज़ माले । कदाकि मिलाई सरेन्या आधार देश ज़ । देश ज़ ओमलेखिन मि पनि काङ तासी द । देश यारही भने मात्रा मी पनि रहिसी । देशलो लागि त दान्या यन ल काङ्का पनि जिन्दे हतिउ मापरी । देशलो लागि त चाङ्ग्याउ मेल जोउ परिने, जिन्दगी ज़ जाउ परिने सोनो छाती तर्त गोली ज़ थाङ्गुने ओटानी पनि छेउ ज़ मापरी । रोत्ता मुक्तकय भने समिपए ओदेशलाई ओदोऽयाउ ओमायालाई प्रष्ट जैऽयाउ । हैजैदेके देशलो लागि त सिन्या सोनो जो पनि दान्या मिलाई सात समुन्द्र टाढाडाम पनि सलाम दोऽयाउ बैरागीए ।

अईजैदे, बैरागीलो आउ 'जिन्दगीला यम' मुक्तक मुक्तकसंग्रह ल तसय

नेमलो मुक्तक'र लिऽया'र । आउ मुक्तकसङ्ग्रह मुक्तक विधालो हिसाबय अठार मगरांत ल ज़ पहिला पोस्तक तादे छापिसिऽया । बैरागीए आउ मुक्तक सङ्ग्रहनी निष्ठुरीलो ओसम्भना, सात समुद्र टाढा लेका पीडा, गरि बलो जीवन, प्रदेशला यन, संघर्षलो समय, भुम्या पर्व, नाङ्खार नाम, मगर संस्कृति, मगर साहित्य, नेलाका चोला, जलजला धुरीता नैसिउ बाचाकसम, जनतालो अधिकार, बिछोडला यम, नेताराय याबानी, मिलो घाउ मङ्ग, माया ल तान्या चाउमाचाउ सोनो अरू एताउ-एताउ रो र यातर्त ओभावनारलाई पोखिदे नोयो । कोई-कोई मुक्तकनिकाइ बिकासलो लागि त मगर रलाई जुरूक्क च्याङ्गिसिन्या सोनो बुरूक्क पनि उफ्रिन्या अनुरोध दोऽयाउ र । मिलो सुखला सोनो दुःखला दिनरलाई पनि मुक्तकनि सतन्सीउ लिऽया । जीन्दगी भित्रला आशा सोनो आशा भित्रला निराशारलाई पनि बैरागीए पोखिदे नोयो मुक्तकनि । कोइकोइ मुक्तक या ल आर्का सारो पुस्ताराय संस्कार सोनो संस्कृतिलाई रादे यानाऽयाउ गुनासो पनि रन्ऽया ।

आबो मेसै-मेसै राक्क आउ 'जिन्दगीला यम' मुक्तकसङ्ग्रह भित्रला मुक्तक'र यथार्थ ल भन्दा पनि भावना ल डुबिदे सीसिउ यालेनी पनि स्यान्तै ज़ चाउचाउ लिऽया'र । बैरागीलो आउ 'जिन्दगीला यम' सदे भने ज़ खर्क पनि माखेमन्या यम ओटाक । आबोका रान्या दिन ल अफ्र अरू सारो-सारो यम र ओगोउक बैरागीय । पक्का पनि मगर भाषा सोनो साहित्यलाई डादे सारैन्य यन ल आउ मुक्तकसङ्ग्रहलो घेउ भुमिका तान्या ले । आउ पोस्तकय नेपालला आदिवासी मगर समुदायरलाई तबो चाउ यम ओसतन्देउ र क । मि तखेभ सिदे ज़ नासी । तर मिय दासिउ यन खर्क ज़ मासी । दासिउ चाउ यनए मिलाई सिदे पनि मासिउ स्याउ जोयो । पोस्तक पनि खर्क ज़ सिने रो मारा । हैजैदे 'जिन्दगीला यम' पोस्तकय समिप बैरागीलाई नेपालला ओमिन थोयो ब्रष्टा ओजोयोक । आउ पोस्तक स बैरागीलो ओमिन सगरमाथा भन्दा रोत्त ओके क । बैरागीलो ओकलम सधै सधै ओचलिक । कलमलो यमनि नम उछु क बैरागीए । ओकलम खर्क पनि ओमरूकिसिक । बैरागीलो कलमनिताय बान्या ओयम खर्क ज़ ओमखेम क । आउ शुभेच्छा स ज़ भुमिका सज्याउ डाकलम आक ज़ डास्किऽया । जेदो !

उवा-६, रोल्पा

2pmayalu@gmail.com

बारना लाइन्याल तबो जुर् थप्सीने ले

- कुलमान बुढामगर
भाषिक उपाध्यक्ष
नेपाल मगर लेखक संघ, केन्द्रीय समिति

साउदी अरबनीकाई टंकबहादुर भाँक्रीमगरए फोन दादे हैदाङ्कु :बो बो डा तबो गे मगर खाम निकाई मुक्तक संग्रह डापुलैरीज्या शुभकामना सर्दाङ्च्यो ।

नातागत साइनोए डाभदै परिन्या टंक ओमी उत्साहित सृजनाए डालै तखेप बनै सुचिने बाध्य डाताके । करौलिक आरखा सम्म गे पाङ् जु गोपाङ् लै ब्रामहणवादी राज्य सत्ताला मिरै कताज् मुल्य मान्यता यादे मानैसिर जबर जस्ती यामी खस भाषा लादीदे नेपाली भाषा उमिन्त यापाङ् मापाङ्दे मातान्या बाध्यता जैदे नैर । सकेसम्मके गे मगर पाङ् लोव वताकीन ताखो हैलिन्याल लिज्यार खा खा गेमगर छोर्यार मनि यामी मातृभाषा लै हेला रङ्ग्या बरू सन्दे मासन्दे अग्रेजी हिन्दीर पाङ्ग्या हो पाङ्सीकिन बनै घेप्पा मी याताउस्याउ मानिन्या, जिमु जिमु याजा रालै खस पाङ्नी सपाङ्ग्या अंग्रेजी सपाङ्ग्या हनौ लै चि बनै सन्या घेउ मी थानिन्या प्रवृति भाँगिदे बादे ले । आउ अबस्था ज ताकिन गेमी विरोधी मिरै या चाहिउ स्याउका गे मगर पाङ्ग्या चानो ज लोप ताई । कोई बेला गे मगर हैलिक मनि लाजमानिउ परिन्या अवस्था माहुव हैलिउ माधुसिए ।

इतौ चुनौती पूर्ण अवस्थाल टंक भाँक्रीए गे मगर खाम निकाई साहित्य क्षेत्रल मुक्तक सर्दे लिपिबद्ध जैन्या ओचालिव कदम बनैज महत्वपूर्ण कदम डामानिज्या । मुक्तक ओमिन जिन्दगीला यम रचनाए ओमिन बनै चाउ डामानिके करौलिक गे मि तादे गेजर्मिब पाङ्ग्या तबो सारो मङ्ग सन सारो यम सोचिउ परिए । लिपि हैलिसिउ खर्कज मामीतिने सिउल स्याउचि मि सिदे ओवासीदे मनि पोरो कागत त सर्सिउ अक्षर सदा सदाए ओलागित जियउदो रहिय ।

गे मगर पाङ्ग्याकाई कलम चलैन्थार बनैज तचोपजा लेर रूकुमला जुक्तिप्रसाद पुनय ओपहलल रेडियो नेपाल क्षेत्रिय प्रसारण सुर्खेत निकाई संचालन ताउ गेमी कुई ख्याङ् कार्यक्रम पारलै सरो परिय हैलिन्या तबो प्रेरणा

पैदा जैकु । आर्ख छिन्का चरणल एफ.एम. रेडियो याचलैव कार्यक्रम पारलै भकभकैन्थार यन दुज्या गे भन्दा डाता सेरर बोमकुमारी बुढामगर, कर्णबहादुर बुढामगर पारलै सरो परिय हैलिन्या प्रेरणा यावन दादे नैर । छिन्का चरणल जिवनप्रवेश रोकामगर ओसरो आछिमका शिल उपन्यासके जीतबहादुर सिंजाली पुरस्कार समेत दैदे नैव । आउ गे पार अथार मगरातला मगरर गेलागीत प्रेरणादायी सारो यम ची । हनौतज बारना लाईक सजेन्थार ओलागित तबो जुर् थप्सीउ स्याउ टंक भाँक्रीय वमी मुक्तक संग्रह जिन्दगीला यम मनि तान्या ले । अरखा सम्म छितफुत रूपल पारे यासर्दे मनि किताब पलिसिउ बनैज तचोप लेर ।

पार मगर रालै सरो परिङ्ग्या हैलिदे नेपाल मगर लेखक संघ गठन जैदे गेनैय । हनौल अथार मगरात भाषिक उपाध्यक्ष समेत डालिज्या । आर्खसम लिउ मालिउ समयरै यादुव गर्दा भन्दाए व्यवस्थित व्यावस्थापन दाउ दुदे गेमानैय होज तादेमनि भाषिक उपाध्यक्षय नाताए कता हैडालिज्या लिउ पार मगर छोर्या लुज्जार गेमागर भाषानी गीत, कविता, मुक्तक, गजल, संस्मरण, कथा, उपन्यास जो तादेमनि सच्यो । मी जर्मीदे तछा सिवज परिए । तर सरसिउ सृजना खर्कज मासिय । आर्ख पाली खर्कज मासिने यम रूजीदे रोजगारे ओलागीत तातो घामस संघर्ष दादेमनी तथ्का वपसिना गेमगर खाम साहित्यल खर्च दादे जिन्दगीला यम मुक्तक संग्रह पुलैन्थार भदै टैक भाँक्रीमगर लै डातर्फनी मुरी मुरी धन्यवाद डायुज्या ।

डा आर्ख बनैज खुशी डालिज्या करौलिक नेशब्द तादेमनि शुभकामना सर्ने अबसर भदैए अबसर याङ्कु आगामी हुने दिनल अरू नैमीर मनि अबसर यान्या लेर हैलिन्या आशा डादुजा । टंकबहादुर भाँक्रीमगरए जिन्दगीला यम छिन्नी मनि रचना निरन्तर दादे बान्याले हैलिन्या आशा डादुज्या । आर्खलै उत्तर उत्तर प्रगतिय ओमी शुभकामना ब्यक्त डादुज्या ।

जेदो ।

२०७२ बैसाख ,२५

जिन्दगीला यमल अक्षर-यात्रा जारी नइयो, स्याबा ! स्याबा !!

मौसम रोकामगर

सल्लाहकार- नेपाल पत्रकार महासंघ रोल्पा शाखा

टंकबहादुर भण्डारी 'समीप बैरागी' । आउलै डा अगाइज्यो, अतब्ज्यो अस्याज्यो असज्यो होकाई रेडियोल सरर अपाइज्यो रड्दे डानैए सोनो थैदे डानैए । 'समीप बैरागी' लै रोल्पायाल कलाकार हैलिदे मनि सरेर । २०६६ सालल रेडियो जलजलाल मगर खाम भापाल कार्यक्रम चलैन्त्या हैलिदे हुदे लेव । हनो बेलाक मगर पाइ, वैरन-पैरन, कला, संस्कृति जोगैन्त्या सानो सफलैव लागित कता माकता यान दाव ज परिन्त्या रो अपाइज्यो । बन डान्याइज्या 'कता माकता यान दाव ज परिन्त्या' ओपाइ दादे ज असयोनाव अलेव । 'जिन्दगीला यम' मिन लेव मुक्तक संग्रह ओपाइ सोनो ओ-यन मिलिदे सुर्जुम ताव कृति ची हैलिने डामानिज्या ।

आहान ले- 'जिन्दगी तबारला घाम-छायां ची' । है यालेव माल आव तबारला घाम-छायां स्याव जिन्दगील जर्मन लिज्या, सिव लिज्या । सासिव लिज्या, घिसिव लिज्या । प्रेम लिज्या, घृणा लिज्या । चाव लिज्या, माचव लिज्या । मिलिसिव लिज्या, भासिसिव लिज्या । बन्धन लिज्या, स्वतन्त्रता लिज्या । सफलता लिज्या, असफलता लिज्या । खोला माल बगिज्यो जिन्दगी छकालने ताने आशा ल तरिदुइ बगिव लिज्या । कैलेक वसन्तला रन-बन पिड ताव उल्लासल, कैलेक हिउदाला उराठ लागिव विर हल बगिव लिज्या । मरुभूमिला मे राहा स्यावल मनि बगिव लिज्या जिन्दगी । अनि सप्तरंगी वराई शितल छहारील मनि बगिव लिज्या जिन्दगी । जिन्दगी कैलेक पहाडयाल छडछड तावयान आतुरी न पातुरी स्याव, कैलेक पहरराई याखारयाल गडगडदैव यान जोस ल स्याव, कैलेक घवा पाव बाडलाईग्यान होस ल बगिव लिज्या । टंकबहादुर भण्डारी मगर ए असिर्जनारनी जीवनए वास्तविकतालै बनै सजिलो, बुभिसिधुने सोनो चावस अर्थैदे नैव ।

होकाई जिन्दगीला याम ? आउ साभो माले, बरु भन-भन घुमिव ची लिज्या । घुम्ती र लिज्यार, खलजडमलजडव लिज्या । कतायाल बाड, कतायाल अहाप लागिव हाड लिज्या । कतायाल ताव लिज्या, कतायाल

जैसिव लिज्या । कोयाल ज्याव, कोयाल बनै माज्याव लिज्या । कतायाल से-से थडव डंध, कतायाल ऐज पिड ताव बन । कोयाल सांगुरो, कोयाल घवा पाव । कोयाल दान्यादुरी, कोयाल प्रसट लिज्या । टंकबहादुर भण्डारी मगर ए हैलिदे ले- आव इतव पार-पारलै जराप्दे खेनैदे याज यात्रा पुरा ताए । जो स्याव कठिन समय सनो माज्याव परिस्थितिल मनि माआत्तिदे सज स यात्रा दाकिन याज जीवनला केने पोड केसिए है लिलेनल अमि विश्वास रन्ज्या ।

फेरी मनि है डालिज्या- जलजलाए अधोनल जर्मिदे हुकिव टंकबहादुर भण्डारी मगर आजला छोप्रा बासए अगीत सर्कुव, गाइकुव सोनो स्याकुव । होकाई अमी पाइ, कला, संस्कृतिलै जोगैन्त्या लिदे सर्दे बन्दे रेडियोल कार्यक्रम साह्रो यामल जेदो हैलिदे पाइके । आछिम सात समुन्द्र होफन्त नड सु डा सु मुलुकल लिदे मनि सिर्जना दाने अयान दावयान दुज्या । खास दादे युड-सा ची घ्योप्पा के । घ्योप्पा युड सोनो दर्रो धड अलिकिन जो स्याव कास्ता मनि न्याइए-न्याइए साधिसिए । आउ नामला जोडा कोनाड सोनो जो स्याव परिस्थितिल लिदे मनि सिर्जना दावयान ज लिलेनल टंकबहादुरलै पारए ज सरैव परिए ।

माहोल्या जाती, पाइ, धर्म सोनो संस्कृति लेव नेपालल ताबो याज जातीए साशन दान्य चलनए भितरला राष्ट्रियतालै किचीमिची जैकुव । है तादे सिंगे राष्ट्रियता कम्जोर तानाके । अदै दाके ज पार जाती जनजातिराई या-राष्ट्रियतालै मजबुत जैदे बन्दे सिंगे राष्ट्रियतालै मजबुत जैनेए लागि पहिचान (चिना) ए मुहा सोचैसिव ची । पहिचान(चिना) ए लागि तोबो नामलाइधेन लेव जाती जनजातिराए यामी पाइ, धर्म, संस्कृति, कला, वैरन-पैरन, यामी आर्थिक सोनो सामाजिक जीवन चलन ताव ज परिए । हनोराईलै जोगैने, विकास जैन्य सोनो फलैने माज्यासम्म के पहिचान(चिना) ज मार लिए । टंकबहादुर भण्डारी मगर 'समीप बैरागी' ए आउ अमी मुक्तक संग्रहए मगर पहिचान (चिना) जोगैनेल योगदान दाने ले ।

डारो वृष्ण्य डाल, टंकबहादुर भण्डारी मगर, मौसम रोकिए ऐ ची दाडकुव है ची दाडकुव है तालिन्यो बा, डान्याड च्यान्नी आलेखा के पाइ-पाइ ज डाडबसीदुके - 'जिन्दगीला यम' ल अक्षर-यात्रा जारी ज नइयो । तछा मा तछा नकेने पोक अइज नकेया । स्याबा ! स्याबा !!

पारए ढुकढुकी तान्या ले “जिन्दगीला यम”

- बाबुलाल बुढा “ढाङ्ढुडे”

उपाध्यक्ष सन संगठन प्रवक्ता

विश्व नेपाली साहित्य महासंघ शाखा साउदी अरेबिया

“विश्व नेपाली साहित्य महासंघ शाखा साउदी अरब” ला उपाध्यक्ष टंकबहादुर भण्डारीमगर “समीप बैरागी” य गेमी मगर खामनी “जिन्दगीला यम” हैलिन्या मुक्तक संग्रह पुलैव ओपानोकाई बनै खुशी डालिऱ्या । दुर्गम पो ओतादे मनि गौरवशाली इतिहास अनि संस्कृतिए धनी रोल्पा जिल्ला मिरूल गा.बि.स. ५, दाइपो नाङ्खारल जर्मिउ “बैरागी” साहित्य क्षेत्रल कलम चलैन्त्या धापा साहित्यकारल गनिसिय । कुरेली मिरूल अनि देशल याज् मातादे आला आछिम विदेशयाक मनि चरचित तादे ले । प्रत्यक्ष रूपल गिन्मीदैसिदे मनि साहित्यला यमल बनै नजिक गिन्ले । गिन्मी हातेमालो साहित्यय हिसाबल चाउ स डसरेय । आउ “जिन्दगीला यम” सन्या लेखक “बैरागी” य ओसरो रचनार बनै चाउ लेर । देशभक्ति निकाई रैदे माया, प्रेम पारज् भुल्कउ लेर । वन परि-परि डप्सउ लेर । विदेशला अनुभव अनि दुःखल डिउतीस तबो कुईत मेसिन तबो कुईत कलम चलैदे हुन्त्या “बैरागी” य उमी कृति पक्का मनि पार सेर लुऱ्याए युङ्ला ढुकढुकी तान्या विश्वास जिऱ्या । उमी रचनार हितौ ज् मिठास लिऱ्यार । मनाव गेमी संस्कृतिलै जोगैन्त्या उमी प्रयास लिऱ्या । तखेप अवश्य मनि परिच्यो पारय ज् ।

साहित्य संसारय उजुडनिकाई फेरी मनि छुत्त उमी पहिचान सन्या लेखकलै डामी मुरी-मुरी धन्यवाद लिऱ्या । “बैरागी” य उमी मुक्तक डपरिक वन प्रभावित डाताके । तछा घ्यो प्रगती दान्या ले हैलिन्या डामी मुल्याङ्कन लिऱ्या । तबो सुभाव मनि इतिहासलै निरन्तर यादे याज् माताई । गेमी मौलिक इतिहास जैन्या खर्क ज् भिन्नी परिउ माताई । “बैरागी” य उमी प्रयास रङ्क मनि आल छुत्त चाउ इतिहास जुरीदे सन्या अग्रसर लिऱ्या । आउए लागि डा तर्फनी वधाई अनि पुर्ण सफलताए मस्त मस्त कामना लिऱ्या ।

साहित्यय बाङल पसिना, वगैन्त्या बैरागीलै शुभकामना ।

दुःख सुखरालै दुब्दे कलम, चलैन्त्या बैरागीलै शुभकामना ।

मेहनत स साहस घुर्दे, जङ्घार तरिदे धङ्कार पादे,

पारय लागि जिन्दगीला यम, रैन्या बैरागीलै शुभकामना ।

जे जेङ्के तबो बाजी

- महेश आरोही

भु.पु. मगर सांस्कृतिक परिवार केन्द्रीय उपाध्यक्ष

स्यावै छुने मिर जोसुक ज् कमतार । अफ, याडानी छुने मिरके कुई औलात गनिव परिए । आउ मामिलाल जे ‘जिन्दगीला यम’ रैदे पारे याडानी ज् जेपलीके । जेलै पारनी डानी मस्त मस्त शुभकामना लिजे ।

नाखारनामल चाउ पाङ पाङने मि, चाउ यन दाने मि, मस्त दाम कमैने मि, चाउस परिने मि, चाउ गाइने मि, चाउ स्याने मि सनी चाउ सर्ने मि जाती कम तार । तर जे नौलीने वाजील मनी जे भेङ्के ।

युङ्ला पीर व्याथा लाङ पुलैदे समाजल फैलैने ज् साहित्य हैदुर । साहित्य ल कलम चलैने चाउ अफ गे गेमी पाङलै कलमनी ताई आउ दुनीयाल रैने के भन खुशीला पाङ ची । कलम चलैसिके भने माचाउ मिलै मनी चाउ जैव । तादाडा मिलै मनी नजीक जैव । मासरेसीव मीरास मनी सरेव परिन्व । मि ओसीसीदेमनी मीए कृति सनी कलम खर्कज मासीए । धेरै मिर कलम चलैदे ज्या रे मनी तादे लेर । कलमे भाई वैन्या, बाबु आमै, नैमीर पारलै मायां वढैव । डालै तबो अनुभावले ‘जनयुद्धको नाउमा’ हैलीने संस्मरण संग्रह डामा सरदे सुए ज् एमा सरेसङ्जुव । किताब डापुलैवकिनताई दुनीयार फोन दादे बढाइ लिजे है सर है यालीक युङ बनै खुशी वताजु । हो स्याउका भन्दा भन आख्के गे गेपाङनी म’क्तक संग्रह जेपुलैक भन दुनीयार याक’इनीताई बढाइ सनी शुभकाना के खा हुए खा ।

बैरागी जवाई जेलै पैने गे, तर आख् जे गे गेमी गुरू जेताके । डा बनै खुशी डालीजे । आज माङ्क मगर भाषा नी ताई पार विधाल ज् कलम चलैचुके धेरै धेरै शुभकामना लिजे ।

जेदो ।

गन्द वै स्याउ घताक समीप बैरागी

- डम्बर बुढामगर

अध्यक्ष- नागी साहित्य परिषद रोल्पा

'आमैस जा र यामि म्पिल तेने मि ताय'

आउ गे देश पहिचाहन बिहिन तादेले । रङ्क नेपाल हैलिन्या लिज्या । भित्र भित्रल अरुय ओमि स्याउ तादेले । डा डाबिचारल आमै सनि गे जरमिसिव पो तोवोज ताय । अनि गे जरमिसिव पो सनि गे वामा (खाम भाषा) तोवोज ताय । आव पोल गे गेसेज मालिउस्याउ । गे छडुके चिसिवस्याउ तादे गेले । अनि गे खाम भाषा मनि मान्यास्याउ तादेले । आव बेलाल अथार मगरात (खाम) भाषा निकाय समिप बैरागीय पारकिनी डाका 'जिन्दगीला एम' मुक्तक संग्रह पुनैज्याउ । आव संग्रहय आमै वावु सनि मि पो मामेन्या तोवो मार्गदर्शक तान्याले । पित्त पोलै इङ्ल नैदे सरसिव आव किताव गन ओईस्याउ घताक । पारकिनी डादे समिप बैरागीलै नागी साहित्य परिषद रोल्पा निकाई छ्यामो छ्यामो बधाई डायुज्या । सनि डालै श'भकामना सरो ओपरिडनिकाय अलगैज धन्यवाद डायुज्या ।

युङला पाङ हैलिक मस्त ज ताय । हो मनि समिप बैरागी तोवो नेपाली बिदेश ल वादे सरने मि लिज्या । आव मुक्तक संग्रह नेवोलो कोशली छिन्काई छापिदे नव । प्रदेश लिदे मनि गजल, कविता, मुक्तक, सनि संस्मरण सरदे रोल्पा सनि अथार मगरातलै धनि जैज्याव । तोवो छुत्त पाङ मनि जनयुद्धय ओनव जलजलाय उमिन सथैज्याउ । आव 'जिन्दगीला यम' मुक्तक किताव परदेशला नेपालला पार नाना बैना दाजु भाईर याईउ घताक । यामि मार नन्यार यालागित मनि मि घताक । तोक्या तोक्यानिर यामि मनि आमै बाबु घताक सहिद परिवार गरिव सनि दुखीर यालागित चाव भिम घबनिक । डा जातिज डारेङज्या । समिप बैरागीय ओकलम ओजोओ रङ्गे । आछिम याज माङक अथार मगरात (खाम) भाषालै धनि जैन्या समिपय ओकलमय जलजलायाज माङक सगरमाथा घुरीज घछुओक । तखेप मनि नागी साहित्य परिषद रोल्पाय वतर्फनी मुरा मुरा शुभकामना डा युज्या ।

जेदो ।

तचोप हैडालिक .. .

तखेप सै डामाहुके दा हैमनि डालिके फिरी जे मायाय तानिसङ्कु जे ममताय "जिन्दगीला यम" ल दोरैसङ्कु । होकाई जेस जीवनला दुख सुखर, आउ युङला भावनार तोन्या हुदे डाले । सात समुन्द्र हुपिन्ताई क्षितिज हुपिन्ता बिरानो पोनिताई ।

मागर खाम पाङनि साहित्य सन्या साहित्यिक सर्जकर, पार खाम पाङला साहित्य प्रेमी मगरर । डा देशलै रादे अर्काय ओदेशल डाहुक, अर्काय ओपाङ चलिन्या पोल डाहुक डालै मनि डामी मगर खाम पाङ प्यारो लागिके । होकाई गेमी भाषा, संस्कार, संस्कृति यसन गेमी पहिचानलै जोगैन्याए लागि मगर खाम भाषानि मुक्तक सन्या प्रयास दादे डानैय । आशा लिज्या वाँईव भाषा वाँईव पहिचान खिम्न्याल पार मगररालै तचोप सहयोग मिलिन्या ले, तचोप उत्साह मिलिन्या ले ।

पारनि डादे के डालै आउ गेमी मगर खामला साहित्यला यमल लाईन्या मगर खामला साहित्यकार दाजु जीवनप्रवेश रोकामगर लै आभार पर्कट डाडुज्या । आउ डामी मुक्तक संग्रह प्रकाशन जैदान्या नेपाल मगर लेखक संघ जिल्ला समिति रोल्पा, भुमिका सर्दान्या प्रेमप्रकाश मायालुलै हार्दिक आभार प्रकट डाडुज्या । सफताय लागि शुभकामना सर्दान्या कुलमान बुढामगर, महेश आरोही, डम्बर बुढामगर, मौसम र रोकामगर सनो बाबुलाल बुढामगर पारलै हार्दिक आभार व्यक्त डाडुज्या । आर्थिक सहयोग यान्या कुरेली ९, उपाबाङ रोल्पाला दाजु डम्बर बुढामगर, क्याकमी, स्याङ्जा हाल पोखराल चुसिन्या दाजु शन्भु थापामगर, मिरुल २, रोल्पाला दाजु हिमाल बुढामगर "मिरुले", कुरेली ९, शर्सुबारी रोल्पाला डानै अमर बुढामगर, मराङ ५, म्यादीला दाजु मनु पुनमगर, मिरुल २, घेउ नाङ्खार रोल्पाला ज्वाँई वर्ण बुढामगर, तकसेरा रूकुम अर्ख तुलसीपुर दाङल चुसिन्या बोबो राजकुमार बुढामगर पारलै ज मस्त मस्त आभार व्यक्त डाडुज्या । कभर डिजाइनिङ जैदान्या उदय जि.एम. सन आउ मुक्तक संग्रहत कम्प्युटर टाईप, सेटिङ सनि छपाई यन दान्या पारलै स्याबवास लिज्या । होकाई पार शुभ चिन्तक सनि डामी दुःखल साथ यान्या डाजाहान अनिषा भाँक्रीमगरलै मनि मस्त मस्त स्याबवास लिज्या ।

देकी आउपालिलै आज ताके बाँकी किताव ओल्ज पाङन्या ले । गेमासिकिन फिरी छुत्त शृङ्खलाल छुत्त उचाइल गेदिसिया । जेमी सल्लाह सुभाब केन्दे लिन्या डाले,

जेदो ।

टंकवहादुर भाँक्रीमगर (समीप बैरागी)

मिरुल ५, दाङपो, रोल्पा, हाल साउदी अरेबिया

(१)

मिपिल भरिदे ताल ताके ।
समुन्द्रय उमी छाल ताके ।
निष्ठुरीय रादे ओबाउ काई,
आछिम इतानो हाल ताके ।

(२)

चिसो हावा सरर ओताक याद हुके नमी ।
जाले रूमाल फरर ओताक याद हुके नमी ।
डा आउ सात समुन्द्र हुपिन्नत डालिदे मनि,
प्यासी युङ्ग हरर ओताक याद हुके नमी ।

(३)

अन्धयारोल उज्यालो छाइदे बान्यो ।
गरिबरास बर्गिय प्रीत लाइदे बान्यो ।
दुःखीर यामी सारो दिन रैव परिय,
आबो नङ्ग शान्ति गीत गाइदे बान्यो ।

(४)

मासि परान गलिङ्ग्या प्रदेशल ।
डामी ज्यान थलिङ्ग्या प्रदेशल ।
अर्का रै यादबाबल यन दाक,
आउ जीवन धलिङ्ग्या प्रदेशल ।

(५)

नम त स्यावै सोरो डारङ्के ।
नामल तुसारा पोरो डारङ्के ।
डादे बान्या गारो ताके डालै,
यमल लुङ याहोरो डारङ्के ।

(६)

आफ्नो मिर टाढा ताकेर आछिम ।
आधा यमल रादे बाकेर आछिम ।
बिश्वास दान्या गल्ली चि उलिउ,
बनै माचाउ यमल जाकेर आछिम ।

(७)

जीवनला गोरेटोल बाउ ज़ परिन्था ।
हरेक संघर्षर मनि दाउ ज़ परिन्था ।
सुख दैन्याए लागि त दुःख भुगिदे,
जीवन लै डादे डादे लाँउ ज़ परिन्था ।

(८)

दुःखीरालै हेला रङ्ग्या नितौ माताई ।
मिए स्वार्थ याज़ मनि चितौ माताई ।
सगैन्था भावना ताउ परिए मि तादे,
माचाउ यमल गे समय बितौ माताई ।

(९)

पुरानो भिम् तादे ओबाउ चि ।
नौ भिम् पो खाली ओताउ चि ।
मिर गाँउलै रादे याबाउ काई,
गाँउए ओमाया ज़ ओमाउ चि ।

(१०)

परम्परालै राज़्यार आज्याल ।
संस्कृतिर माज़्यार आज्याल ।
पार मिलिदे जगेर्ना दाउ परिण,
गे यम रादे बाज़्यार आज्याल ।

(११)

अधमरल बादे हुकिन्या माङ्क ।
हारिदे गे चाँदी थुकिन्या माङ्क ।
गेमी भेष भुषा पहिचानए लागि,
खर्क ज़ मनि गे भुकिन्या माङ्क ।

(१२)

मगर भरि तबो मालात गाँसिउ परिण ।
सेर लुज़ा पार ज़ तखेप्त ताकिउ परिण ।
परम्पराला संस्कार संस्कृति जोगैन्या,
गाँउ शहरनिकाई आबो जागिउ परिण ।

(१३)

पारए यामी कर्म बुभिके ।
निमुखार यामर्म बुभिके ।
सेवा ज़ मिए धर्म हैलेर,
नड मानवए धर्म बुभिके ।

(१४)

माचाउ यमल बान्या माङ्क ।
आउ इज्यात जान्या माङ्क ।
मिए थान मानक लिउ परिय,
जोक मनि बनै सान्या माङ्क ।

(१५)

तछाके दुःख मनि बाइ हैलेर ।
युङ्ला सोगो पार माई हैलेर ।
पसिना बगैव परिय आबो गे,
दुःख दाखिन सुख ताई हैलेर ।

(१६)

कसम जुकु कै डादुके दा डा ।
डाडै त छुकु कै डादुके दा डा ।
नड स जिन्दगी बितैन्या लिदे,
बिचार दुकु कै डादुके दा डा ।

(१७)

सम्भौताल याबाखिन् चाउ तान्या ।
कल भगरा याराखिन चाउ तान्या ।
मि मि खप्सिदे खर्क शान्ति हुकेदा,
मिलिदे तबो याताखिन चाउ तान्या ।

(१८)

दाजु भाईल भगडा करौ ओताजु ?
मासुंचिसिउ लफडा करौ ओताजु ?
पारए भावना विचार तबो मातादे,
अन्तरल घेउ नखडा करौ ओताजु ।

(१९)

पीडा सहिन्या चुन ताके जीवन ।
ओरड मालिउ सुन ताके जीवन ।
साचो पाड हैलिन्या ज़ ताखिन,
ताल ज़ मालिउ धुन ताके जीवन ।

(२०)

नड स बाछापलनयाल सिड दारिसिउ ।
तारे हाड मसिनायाल हाईर छारिसिउ ।
बनै ज़ डासम्भिज्या आज्याकाल डा,
नौ उकाला उरालायाल तखेप्त बारिसिउ ।

(२१)

बैस मनि लस्किके आबो ।
मित्तै रादे फस्किके आबो ।
जवानी ता स्याउ सा माले,
घुर रङ्दे भस्किके आबो ।

(२२)

न सुर न ताल लिज्या ।
जिन्दगी बेहाल लिज्या ।
बुभिन्या ज़ गारो ताके,
साचो ज़ कमाल लिज्या ।

(२३)

आज्याल मे मनि भवरैज्या बनै ।
आउ डामि मनि फर्फरैज्या बनै ।
कता माचाउर तान्या ओताउ सै,
डाखड कुई मनि थथरैज्या बनै ।

(२४)

दुःखी तन उलुटिसिक ।
होकाई मन उलुटिसिक ।
कलम केउदे सोन्यो नड,
निमुखा जन उलुटिसिक ।

(२५)

आउ देशल आंधी हुज़्या दी ।
बनै माचाउ बाढी हुज़्या दी ।
पार जुगिदे लिच्यो नै मिर,
ब्रेकफेल ताउ गाडी हुज़्या दी ।

(२६)

डा मिपिल छलिकके दा डाघर्के ।
छातील मे सलिकके दा डाघर्के ।
निष्ठुरी नौ मायालुलै केन्क केन्क,
आउ बैस ज़ धलिकके दा डाघर्के ।

(२७)

जीवन बगिदे बान्या खोला चि उलिउ ।
तछा चिदे बान्या नौ भोला चि उलिउ ।
अजम्बरी कताड लिज़्या दा जिन्दगी,
साचो आउके नेछाका चोला चि उलिउ ।

(२८)

दुनियाँ भकभकैज़्यार कोई मिर ।
गन्तब्य धकधकैज़्यार कोई मिर ।
खै देश फिरिन्या सै माफिरिन्या ?
संगिन चकमकैज़्यार कोई मिर ।

(२९)

आउ युडय चोट सहिज्या ।
मिए भाग्याए ज ठगिज्या ।
गरिबलै जोड मनि इतौ ज,
जिन्दगी दुःखल चलिज्या ।

(३०)

पार गाँउ सोव परिण ।
सारो यम घोव परिण ।
घन भप्पल कुईत रैदे,
पहर रालै पोव परिण ।

(३१)

यडल हो हो जाल्या हैलिज्याख्यो बाबुए ।
माथो स हो हो माल्या हैलिज्याख्यो बाबुए ।
ओबद्धाव बेलाक घोर कुम केउदे सुसला स,
कताड बाया काल्या हैलिज्याख्यो बाबुए ।

(३२)

बैंस उभरिउ काई ।
मन उपरिउ काई ।
आपोक माले युड,
मात उचरिउ काई ।

(३३)

सुँचिसिउ स्याउका पार कताड ताई दा ।
बाह्यार्ता बुभिसिउ सार कताड ताई दा ।
कोई चाउ कोई माचाउ इतौ ज के ताई,
माचाउलै गेसरेखिन हार कताड ताई दा ।

(३४)

बान्के नड बुर्दे बान्के ।
आउ युडलै हुर्दे बान्के ।
ए स्वतन्त्र बाजा नड,
डा सन्देश घुर्दे बान्के ।

(३५)

किताउ मोहनी उलिउ पागल नजैके ?
डामी जिन्दगील घेउ हलचल नरैके ।
नभिम कताड ? नमिन कता था माले,
तर सिपालो नलिउ युड कुदे नबैके ।

(३६)

डा देश खण्ड खण्ड ताज्या ।
आम हडताल बन्द ताज्या ।
जनतार सास्ती भुगिज्यार,
देशल माचाउ दुर्गन्ध ताज्या ।

(३७)

तड्दे तड्दे फकिदे यन माचलिए ।
जुमुज़ा रो त भकिदे यन माचलिए ।
पार मिलिदे चि बाउ परिए थैचुके,
कोबाज्याड चकिदे यन माचलिए ।

(३८)

डा पाइलार लम्कैदे डाहुके ।
ढाका टुपी ढल्कैदे डाहुके ।
दोहोरील हुचुके है सालीर,
जोर मादल घन्कैदे डाहुके ।

(३९)

नाड्खार रादे शहर उभरिउ सै ?
कता आपत बिपतर उपरिउ सै ?
स्याड ताउ लिज़्या बन जंगलर,
डामी मायालु बसाइ उसरिउ सै ?

(४०)

डालै हुज़्या नड नमाया ।
हुन्यो रिम्दाक गिन्याड्या ।
टाढा तासम्भिसड डालै,
डा ज़ साथ यान्या छाँया ।

(४१)

देवी देवतार यामान लिज़्या जलजलात ।
बर निन्या ब्रहा थान लिज़्या जलजलात ।
हुच्यो है नैर दैसिदे दुखुम सुखुमर गेपाइया,
आउपालि गे थकान लिज़्या जलजलात ।

(४२)

रङ्क के पातलो जिउ लिज़्या ।
लाक सनि रिल किउ लिज़्या ।
कता ओताउ ताया आउ मिलै,
जुमु पाइत मनि निउ लिज़्या ।

(४३)

जनतार या-अधिकार निज़्यार ।
सडकल दिनकाइ ज़ किज़्यार ।
माथैर जनतारै या-पाइ कता ज़,
नेतार महल भितरल लिज़्यार ।

(४४)

आउ क्याडर ज़ कलेदे नहुके ।
हाङ्गा हाङ्गा ज़ पलेदे नहुके ।
कता जादु उलिउ बसन्त ऋत ?
चुलबुले युडलै ज़ बलेदे नहुके ।

(४५)

दुबा माल रामिदे बान्यो है ।
वर पिपल स्याउ तान्यो है ।
आउ ज़ ताके डामी आशिक,
जीवनल दालै ज़ सान्यो है ।

(४६)

एक ढिक्का ताचो ता-खप्सिच्यो ।
खुशीलै तोदे साचो ता-खप्सिच्यो ।
पाडत पाड मिलैदे चि बाउ परिण,
पार मिलिदे बाचो ता-खप्सिच्यो ।

(४७)

नबाके बिछोडला चिडय कसैदे ।
सन्दे सन्दे माचाउ यमल फसैदे ।
सार माबुभिदे रूप रंग नखिम्के,
इमान्दार आउ लातो मिलै हसैदे ।

(४८)

चाउ माले यम पुल ओबलेउ ताखो पक्का ।
धुल हुज़्या रि मुल ओबलेउ ताखो पक्का ।
जोदे रङ्क मनि पइरा तादे ले बन भरि ज़,
सायद गेपोला कुल ओबलेउ ताखो पक्का ।

(४९)

पसिना हुज़्या खलखल ।
सम्भना हुज़्या भलभल ।
कैलिन्या कताड बान्या,
परिदे डाले डा अलमल ।

(५०)

कुरेली मिरूलए यादल डादुबिज़्या डा ।
रिला चाउ चाउ मडल डादुलिज़्या डा ।
कैली डा कल्पनाला जहाजल पसिदे,
बनोरम बस्ती बस्तील डाघुमिज़्या डा ।

(५१)

उइलिदे भरिके गोड्ता ज़िला ।
दोड्दे बादेके जीवनला शिला ।
आल छाती चिरासिदे हुज़्या,
आउ युडत गाडिसिके किला ।

(५२)

थैचुके आपसल कल तादुच्यो जे ।
मिलिचुके पार ज़ छल तादुच्यो जे ।
देशल बिकास दाउ परिके आबो,
माचाउ नौ यनल बल तादुच्यो जे ।

(५३)

बिषालु जुए मि पुर्ज्या आल ।
बिछोडला घाउ हुर्ज्या आल ।
निष्ठुरीए ओनाङ्गनार रङ्क,
युड बाजा माल बुर्ज्या आल ।

(५४)

काप्याउ यमल भुक्सिके कैली ।
बाक बाक पाइला रुक्सिके कैली ।
सुंचिसिउ स्याउका माताई जीवनल,
घुम्ती भन्ज्याडल थुक्सिके कैली ।

(५५)

खुशिए दिनल बनै रेड्सिके ।
निराशयाल अत्तर चेड्सिके ।
पार तान्या उलिउ जीवनल,
हार भितरल मनि जेड्सिके ।

(५६)

दुखल बारिके आउ जिन्दगी ।
सुखल सारिके आउ जिन्दगी ।
भुगिउ ज़ परिके सर्सिउ भाग्य,
आछिम हारिके आउ जिन्दगी ।

(५७)

नाङ्खारल बिकास जैन्या चि डानैर ।
सारो सारो योजना रैन्या चि डानैर ।
छपक चुसिदे याज़ कताड ताई दा,
गेमी नाङ्खारलै डादे बैन्या चि डानैर ।

(५८)

डा सारो साइनो लाइन्या डाले ।
जीवनलै खुशीए छाइन्या डाले ।
रङ्दे नैयो तछा दुनियाँलै हारैदे,
बिजयला सरगम गाइन्या डाले ।

(५९)

सम्भनाल मिपिल ताभारियो ।
आउ मायालै तङ्दे तासारियो ।
तछा ओल्दे हुन्या ज़ डाले डा,
डाहुन्या यमल जुए तावारियो ।

(६०)

मुद्दा डाहारिके माया डादानो केशल ।
होकाई घुमिदे डाहुके मायाए देशल ।
सायद नङ्के डालै नमा-सरेसङ्देउ ज़,
करौ कि डा हुदे डाले जुगिय भेषल ।

(६१)

ओललै सुधारिन्या सारो पाठ डापरैके ।
खुशीए लागि डा मिल मिपिल डाभरैके ।
तर त्यसै ताके पार डामी सोचाई भरि,
लास्तल आउ डा युङ उपहार डाचरैके ।

(६२)

आउ जिन्दगीला यम बनै खेउ लिङ्या ।
कोई रोल्लत पलिउ कोई मेल तेउ लिङ्या ।
फिरी मनि बाध्यताय यात्रा दाउ परिके,
पल्दे बान्या डाका चुनौती घेउ लिङ्या ।

(६३)

गरिबलै लुतिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।
दुःखीलै घुतिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।
गारो ताके आउ शहरल मि बाँचिन्या,
जनतालै भुतिन्या चि उलिउ काठमाडौं ।

(६४)

डामी सन्देश वैदुयो रोलपा बान्या दाजु ।
उयुङ होलाङ जैदुयो रोलपा बान्या दाजु ।
डालै चेतैदे धुरू धुरू घर्ज्याखो डा माया,
प्रदेशी हुङ्या हैदुयो रोलपा बान्या दाजु ।

(६५)

सोभो मिलै धुतैदे बान्यालै बधाई ले ।
मिपिलल ज़ दुबैदे बान्यालै बधाई ले ।
दालै खुशी खुशील ग-बितिक न-जीवन,
तड्दे साइनो जुरैदे बान्यालै बधाई ले ।

(६६)

डासम्भिसन्के बगैचाला माली ।
तर नलिउ नङ्के माचाउ जाली ।
नबाके आछिम चित्त ज़ सघर्दे,
आउ डामी जीवन ताके खाली ।

(६७)

मरुभुमिला पहरल डालिज्या ।
लहर माले कहरल डालिज्या ।
डामी बाध्यता इतौ ज़ परिके,
डा विरानो शहरल डालिज्या ।

(६८)

आल गास मनि लुतिसिके ।
भुप्रा बास मनि लुतिसिके ।
गारो ज़ लिज्या बांचिन्या,
मिए आश मनि लुतिसिके ।

(६९)

चिल्लो चिल्लो भाषण दुःयार नेतार ।
होकाई थादो कासन दुःयार नेतार ।
जनताए लागि सुय मादुर चाउ यन,
महलल चुसिदे शासन दुःयार नेतार ।

(७०)

दुःख यादे धर्मय पाड नदुःया करौ ?
पीडा यादे मर्मए पाड नदुःया करौ ?
ओमालिउ उलिउ नड स मिए भावना,
मिपिल यादे कर्मए पाड नदुःया करौ ?

(७१)

आबेला डांडां पाखा गोडर लुब्ज्याखोरो ।
नैर तारा आप्न्या कोथल्या दुब्ज्याखोरो ।
माघत मिसरा बान्या चेलीबेतीर पुजिन्या,
दाजु भाईर माहे ख्या पुतरी रूब्ज्याखोरो ।

(७२)

दाजु भाईर याचांदी रङ्गिज्याखो नाङ्खारल ।
भलात जोपल्यानी तङ्गिज्याखो नाङ्खारल ।
चेलीबेतीरालै मिसरार बादे याखेम्किन आबेला,
काकुर याडै मदए मङ्गिज्याखो नाङ्खारल ।

(७३)

पीडाल चर्किऱ्या आउ छाती ।
दुखल थर्किऱ्या आउ छाती ।
मागराङ्ग्या ताके युड्ला मा,
बोदनाल दर्किऱ्या आउ छाति ।

(७४)

दुःखी गरिब मिलै बास माले नमी शहरल ।
शान्तिए फेरैन्त्या सास माले नमी शहरल ।
लातो गाँउल्या मिलै लुतिन्त्या याचि उलिउ,
करेव लै ङ्यान्त्या गास माले नमी शहरल ।

(७५)

कैली निराशा कैली आशा ।
तादुयो नड कता ङ गुनासा ।
चलिवन दुव आल हर संघर्ष,
आउ ज जिन्दगीए परिभाषा ।

(७६)

आउ नेपाल बिला माल बासिके ।
स्याकरीय फिला माल बासिके ।
चोक्ता चोक्ता जैदे बैकेर बिदेशीर,
मथ मन्दिरला तिला माल बासिके ।

(७७)

कोइ हैलेर नेबोलो युडए मेल चि माया ।
कोई हैलेर नेछाका तबो खेल चि माया ।
कितौ अचम्मला ओताजु कि माया मनि ?
कोइ हैलेर आउ जीवनला जेल चि माया ।

(७८)

डामाया खडेरीला कुवा ताके ।
वाँईदे बान्या मेय धुंवा ताके ।
माफाबिन्या उलिउ कोइ मिलै,
बुरैसिन्या सिमलए भुवा ताके ।

(७९)

मोलो चेमलै पोरु जैसिके ।
न त सेरर यापांड थैसिके ।
माचेतैसिदुके जवानी बेला,
आज़्याकाल दुःख दैसिके ।

(८०)

डादे बान्या ताखिन बार ख्याउ परिण ।
मिए डाता उजु लिउ तार ख्याउ परिण ।
पहेला उछार जैव परिण यमलै,
धाय्याउ लुङ्ग् छेन्दे पार ख्याउ परिण ।

(८१)

आल माचाउ जबाक थैऩ्या ताऒ्या आमै ।
काय ओमादैव दुःख दैऩ्या ताऒ्या आमै ।
कता जैऩ्या दा बाध्यताए लिउ परिऒ्या,
गिलो युडलै कठोर जैऩ्या ताऒ्या आमै ।

(८२)

गरिबए ओ-कोखलाई पलिसिके ।
दुःखए दुःखला यमल थलिसिके ।
न ज़्याउ लिऒ्या न क्वा लिऒ्या,
जुड्दे करेदे सडकल धलिसिके ।

(८३)

माया लाइऩ्या डामी लहर लिउ ।
बिछोड तान्या डामी कहर लिउ ।
ऐऒ डामाजादुके मायाए उमी,
प्रेमय व्यापार तान्या शहर लिउ ।

(८४)

फत्किऒ्या डामी छाती रड्सा की जैसी बाजु ।
रैदे डायान चोखो पाति रड्सा की जैसी बाजु ।
आउ कितौ जोरो ओताउ डालै हैरान डाताके,
तखेप पुरानो नमी थाती रड्सा की जैसी बाजु ।

(८५)

भूम्या पर्वत स्यान्त्या हुन्यो ।
डमो माडमो ज्ञान्या हुन्यो ।
नाङ्खारयाल नैरास दैसिदे,
युङ्ला दुःख ख्यान्या हुन्यो ।

(८६)

निष्ठुरीए रादे ओबाक चेत माके ।
डादे बान्या यम मनि तादे बाके ।
दसा तर्त दसा लागिके आछिम,
जिन्दगीला चाउ चाउ मड घाके ।

(८७)

आज्याल युङ्य सोरैज्या तड्दे ।
गतिशील समय दोरैज्या तड्दे ।
अन्तरल परिसिदेके कै लिन्या दा,
युङ ज़ मालिउ स जोरैज्या तड्दे ।

(८८)

कता नबारिज्या तड्दे तड्दे ।
बाउ इज्यात मादैसिय लड्दे ।
बुभिकु परिय आउ जिन्दगीलै,
चुसिउ परिय संसारलै रड्दे ।

(८९)

जीवन कैतान्या सोगोल डादुबिऱ्या डा ।
दुःख सुखर मनि पार ज़ डाभुगिऱ्या डा ।
इतौ ज़ लिऱ्या आउ जिन्दगीला दुःखर,
आज्याल दवल दवल स डाबुभिऱ्या डा ।

(९०)

निष्ठुरीए न बाचा करौ नसारिउ ?
जोरोए बहानात करौ नतारिउ ?
जुनी जुनी नमी ज़ डा हैलिन्याय,
आछिम माया ज़ करौ नमारिउ ।

(९१)

देवी देउराली स्याड जैव ज़ परिके ।
ग्रह गौदार मनि पार तैव ज़ परिके ।
आउ जैदे ताऱ्या सै हो जैदे ताऱ्या,
नाड्खारल अरूए पाड थैव ज़ परिके ।

(९२)

डादेखिन गोठोयाल गे पाडजु खासाक खुकसुक ।
होकाइदा गेडल्जु भगरा मादादे भासाक भुसुक ।
आर्खा लुज़ार के बलेदे बाकेर सानि पार,
फेसबुकयाल ज़ जैसिऱ्यार बनै फासाक फुसुक ।

(१३)

जेडक जेडक हारिउ परिण रङ्के ।
चुनौतीर घुर्दे बारिउ परिण रङ्के ।
सुँचिसिउ स्याउका माताई लडाईल,
इच्छार माया मारिउ परिय रङ्के ।

(१४)

बिछोडय पल चर्किके आउ युङ ।
छाती भितरल थर्किके आउ युङ ।
कैजैदे सगराङ्ग्या दा हर्जा आल,
बिप्या बिप्यादे फर्किके आउ युङ ।

(१५)

कैली रोत्त-रोत्त नमत मनि पलिसिके ।
समय स चलिक नामल मनि भरिसिके ।
तबोनास्याउ मातान्या चि उलिउ समय,
दुश्मनय माचाउ जालल मनि फसिसिके ।

(१६)

सोचुके मगरर जुरूक्क सोचुके चानो ।
धिलो तादुच्यो खुरूक्क सोचुके चानो ।
गेमी भाषा गेमी पहिचान खिमो परिके,
पूर्व पश्चिमनी बुरूक्क सोचुके चानो ।

(९७)

नातक दादे ज़ रङ्गैसङ्कु नौए ।
ताई ताई लिदे फङ्गैसङ्कु नौए ।
कपति उलिउ बलेदे ज़ मी ख्याकु,
माचाउ यनयाल बङ्गैसङ्कु नौए ।

(९८)

नङ्गलै ज़ केन्दे लिय्या पक्का मनि ।
नङ्ग स याखुशी निया पक्का मनि ।
सुखल नकेक तारामेयो जनतनरालै,
अधिकार खिम्दे किय्या पक्का मनि ।

(९९)

नौ बेलायाका जीवन मारन्य आर्ख ।
कान्छीए उमी रिबन मारन्य आर्ख ।
उफिरिउ चि बरै आउ जमाना मनि,
डादेखिन्ताका छिबन मारन्य आर्ख ।

(१००)

सिदे नबादेके नङ्ग डामी डाभरैज्या बाजु ।
आउ दुःखलै डामिपिल स डातरैज्या बाजु ।
रादे नबाके गेलै खर्कज माहुन्या तादे नङ्ग,
न सम्भना त तगोम्फा वै डाचरैज्या बाजु ।

(१०१)

गेमी परम्परा मझदे बाज़्या ।
पार बेवास्ता तादे बाज़्या ।
सुचिउ परिके आबो पार ए,
सारो पुस्ताए रादे बाज़्या ।

(१०२)

देशय लागि डादे बान्यालै सलाम ले ।
चाड-जु मझेल फाल जान्यालै सलाम ले ।
माछेदे छाती तर्त दर्जनौं गोली थाङ्दे,
जिन्दगीय आहुती यान्यालै सलाम ले ।

